

Hayat Bilgisi Öğretiminde Disiplinlerarası Yaklaşım Bağlamında Müzik ve Görsel Sanat Derslerinden Yararlanılmasının Öğrenci Başarısına Etkisi

The Impact of Employing Music and Visual Art Lessons within the Context of Interdisciplinary Approach on Student Achievement in Life Science Instruction

 <https://doi.org/10.52105/temelegitim.20.1>

Aslı ELGÜN CEVİZ¹

 <https://orcid.org/0000-0002-6448-1910>

Geliş Tarihi/Received: 03/01/2023 Kabul Tarihi/Accepted: 24/06/2023 Yayın Tarihi/Published: 15/10/2023

Özet:

Bu çalışmanın amacı, ilkokul 1. sınıf hayat bilgisi dersinde disiplinlerarası yaklaşım bağlamında müzik ve görsel sanatlar derslerinden yararlanmanın öğrenci başarısına olan etkisini incelemektir. Çalışma grubunda toplam 55 öğrenci bulunmaktadır. Bu araştırmada deneysel yöntem benimsenmiştir. Araştırmada, veri toplama yöntemi olarak "Ön Test-Son Test Kontrol Gruplu Yarı Deneysel Desen" kullanılmıştır. 1. sınıf hayat bilgisi dersinde "Doğada Hayat" ünitesinde yer alan "Güneş, Ay, Dünya ve Yıldızlar" ile "Mevsimler" konusuna ilişkin kazanımlar, kontrol grubu öğrencileriyle programa dayalı eğitimle işlenirken; deney grubunda bu konular beş hafta boyunca müzik ve görsel sanatlar dersleri ilişkilendirilerek disiplinler arası yaklaşım ile işlenmiştir. Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilmiş olan hayat bilgisi başarı testi kullanılmıştır. Araştırma sürecinde elde edilen nicel veriler SPSS 18 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırma bulguları, hayat bilgisi dersinde disiplinlerarası yaklaşım bağlamında müzik ve görsel sanatlar derslerinden yararlanmanın öğrencilerin başarısını olumlu yönde etkilediğini göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: Disiplinlerarası Yaklaşım, Hayat Bilgisi, Görsel Sanatlar, Müzik

Abstract:

This study attempts to examine the impact of employing music and visual arts courses within the context of interdisciplinary approach in primary school 1st grade life science course on student achievement. The working group held 55 students. Experimental method was used in the present study. This study deployed "Quasi-experimental Pretest-Post-Test Control Group Design" as a quantitative data collection method. While the control group students received program-based education on the "Sun, Moon, Earth, and Stars" and "Seasons" topic achievements within the "Life in Nature" unit of the 1st grade life science course, the experimental group integrated these topics with music and visual arts lessons for five weeks using an interdisciplinary approach. Data were collected through the social sciences achievement test developed by the researcher. Quantitative data were analyzed through use of SPSS 18 program. The results revealed that music and visual arts courses within the context of interdisciplinary approach had a positive effect on student achievement.

Keywords: Interdisciplinary Approach, Life Science, Visual Arts, Music

Önerilen Atıf Bilgisi/To Cite This Article: Elgün, A. (2023). Hayat Bilgisi Öğretiminde Disiplinlerarası Yaklaşım Bağlamında Müzik ve Görsel Sanat Derslerinden Yararlanılmasının Öğrenci Başarısına Etkisi, *Temel Eğitim Dergisi*, 20, 6-16.

Bu makale Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) lisansı ile lisanslanmıştır. Makalenin okuma, indirme, kopyalama, dağıtma ve yazdırma hakları herkes için kalıcı olarak serbest bırakılmıştır.

This article is licensed under Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) license and permanently free for everyone to read, download, copy, distribute and print.

1. Giriş

Toplumlar dünyadaki hızlı değişimlerden doğrudan etkilenmektedir. İnsan yararına olan bu değişimlere bireylerin ayak uydurabilmesi ancak özgün ve anlamlı çözümler üretip bunları uygulamasıyla mümkündür (Taşçıoğlu, 2006). Bunu gerçekleştirebilmek için bireylerin; bilişsel, duyuşsal ve devinışsel

¹Doktora Öğrencisi, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Temel Eğitim Anabilim Dalı, Sınıf Öğretmenliği, İstanbul, aslielgun_88@hotmail.com

boyutlarda her yönüyle gelişmesi gerekmektedir. Bu da ancak modern eğitim sistemlerinin rehberliğinde mümkün olmaktadır.

Dünyadaki birçok gelişmiş ülke, yaşanan toplumsal değişimlerden dolayı öğretim programlarını sık sık güncellemektedir. Bu ülkelerin (Hollanda, Finlandiya, İngiltere, ABD vb.) eğitim programları incelendiğinde; programlardaki revize çalışmalarıyla daha nitelikli ve sosyal gelişimlere ayak uydurabilecek bilgi becerilere sahip bireyler yetiştirilmesi amaçlandığı gözlenmektedir (Kölemen ve Erişen, 2017). Ülkemizde de öğretim programlarındaki güncelleme çalışmalarıyla benzer amaçlar benimsenmektedir. Zira Millî Eğitim Bakanlığı tarafından 2017 de gerçekleştirilen program güncelleme çalışmalarıyla; bireylerin çağın gerektirdiği bilgi ve becerilerle donanımlarının artırılması amaçlandığı görülmektedir. MEB (2017) bu amacını öğretim programında; *“Bilim ve teknolojide yaşanan hızlı değişim gelişmeler, öğrenme öğretme teori ve yaklaşımlarındaki yenilik ve gelişmeler bireylerden beklenen rolleri doğrudan etkilemiştir. Bu doğrultuda bireylerin yetişmesine hizmet edecek yeni öğretim programlarıyla salt bilgi aktaran bir yapıdan ziyade bireysel farklılıkları dikkate alan, değer ve beceri kazandırmak hedeflenmekte”* ifadeleriyle açıkça belirtmektedir.

İlköğretim çağında bulunan çocuğun günlük yaşamında yer alan problemleri anlayabilmesi, farklı çözüm yolları bulabilmesi, öğrendiği bilgi ve becerileri hayata aktarabilmesi ve çevreye ve dünyaya uyum sağlayabilmesine etki eden birçok ders programının hedefi doğrultusunda öğretim programlarına dahil edilmektedir. Bu amaca hizmet eden dersler arasında hayat bilgisi dersi de bulunmaktadır. Hayat bilgisi dersi, çocukların problemleri çözümlenebilmesine, kendi potansiyellerini görebilmesine, bulunduğu sosyal çevreyi tanıyabilmesine ve hayata uyumlu bir şekilde katılabilesine imkân sunan bir derstir. Hayat bilgisinin genel amaçlarını inceleyecek olursak bu amaçlar; öğrencilerin bulunduğu toplum ile çevreyi tanıması ve çevresindeki problemleri göz ardı etmemesi, sosyal becerilere sahip olması, kendi bireyselliğine uygun ahlaki bütünlük içinde olması şeklinde sıralanmaktadır (MEB, 2017). Hayat bilgisi dersi, çocukların bireysel olarak kimliklerinin oluşmasına, çevresinde yer alan problemleri fark edip onlara çözüm ulaştırabilmesine, öğrendiklerini günlük hayat ile ilişkilendirmesine, yaşadığı çevre ve diğer kültürlerle uyum sağlayabilecek bilgi ve becerileri kazanmasına olanak sağlamaktadır (Güngördü, 2001). Ayrıca bu ders öğrencilere sadece dağları, taşları, ağaçları öğretmekle kalmayıp, onlara bol bol gözlem ve inceleme yaptırarak hayatın temel matematiğini ve mantığını öğretmektedir (Güleryüz, 2008). Hayat bilgisinin belirtilen bu amaçlarını yerine getirebilmesi öğretim yönteminin bütüncül olarak seçilmesiyle mümkündür.

Toplumsal değişim ve gelişim üzerine gerçekleştirilen çalışmalar eğitim öğretim sürecinde bir disiplinden bir ders üretilmesi yerine, o disiplini destekleyen farklı disiplin alanlarından faydalanılması gerektiğini savunmaktadır (Tuna, Bolat ve Keskin, 2012). Bunun toplumsal sorunların çözümünde bireylerin beceri ve deneyimlerini zenginleştirebileceği kabul edilmektedir. Bu bağlamda eğitim ortamlarında disiplinler arası yaklaşımın önemini arttırdığı gözlenmektedir.

Disiplinlerarası yaklaşım, etkin öğretim yöntemi olarak tanımlanmaktadır. Öğretim programlarının esnek bir biçimde oluşturulması, birbiri ile ilişkili konuların birleştirilmesi, farklı öğretim programlarında yer alan ünitelerin temalar oluşturularak düzenlenmesini içermektedir (Kanatlı ve Çekici, 2013). Disiplinlerarası yaklaşım; bütün konu, kazanım ve kavramların orta bir noktada kesiştiği bilgiler ağıdır. Eğitim alanında disiplinlerarası kavramı, literatürde yer alan birçok araştırmada farklı şekillerde açıklanmıştır (Turna ve Bolat, 2015). Örneğin Apostel (1970) disiplinler arası kavramını, “geleneksel öğrenme konu alanlarının belirli kavramlar çevresinde anlamlı bir yapı üzerinde birleştirilerek sunulması” şeklinde tanımlamaktadır (s. 25). Bir diğer tanımda Aydın ve Balım (2005) ise, disiplinlerarası yaklaşımın belirli disiplinlere (Fen, Matematik, Fizik, vb.) ait bilgi ve becerilerin bir düzenlemeyle anlamlı bir biçimde bütünleştirilmesine olanak sunan bir yaklaşım şeklinde belirtmektedir. Özet olarak disiplinlerarası yaklaşım farklı disiplinlerdeki bilgi, becerileri bir bütünsel ağ içerisinde öğrencilere sunan öğretim yöntemi şeklinde ifade edilebilir.

Disiplinlerarası yaklaşımın eğitim öğretim ortamında kullanılmasının birçok yararı bulunmaktadır. Disiplinlerarası yaklaşım; öğrenme sürecini eğlendirici hale getirip öğrencilerin yaratıcılıklarını kullanmalarına, analiz ve sentez düzeyinde düşünmelerine fırsatlar sunabilir (Aybek, 2001). Öğrencilerin konuları daha kolay öğrenebilmesini sağlayabilir (Aytar ve Kaptan, 2021). Öğrencilerin iletişim, sosyalleşme ve iş birliği becerilerine olumlu etki ederek özgüven duygularını geliştirebilir (Krong, 1995; Özkök, 2004). Öğrencilerin yaratıcılığını arttırarak, öğretim sürecinde özgün ürünler ortaya çıkmasını sağlayabilir (Cengizhan ve Balci, 2022). Ayrıca bu yaklaşım, öğretilen konu, kavramları gerçek yaşamla ilişkilendirerek onları daha somut hale getirerek; konuların öğrenciler için daha anlaşılır olmasına olumlu

katkı sağlayabilir (Karakuş vd., 2017). Sonuç olarak disiplinlerarası yaklaşımın öğrencilerin akademik becerilerini geliştireceği bir öğrenme ortamı sunduğu belirtilebilir.

Disiplinlerarası yaklaşımın, eğitimciler (öğretmenler) üzerinde de önemli katkıları bulunmaktadır. Disiplinlerarası yaklaşımın kullanıldığı derslerde farklı disiplinlere yönelik konu ve kavramlar arası ilişki kurulduğu için öğretmenlerin birbirleriyle daha çok iletişime geçmesini ve iş birliğinde bulunmasını gerektirmektedir (Yıldırım, 1996). Bu iş birliği öğretmenlerin, pedagojik fikir ve düşüncelerini birbirleriyle paylaşmasına; farklı disipline ait konu ve kavramlarla ilgili araştırma yapmasına zemin hazırlamaktadır. Bu süreçle birlikte öğretmenler kendilerini daha fazla geliştirmekte; kendi çalışma alanlarına meslektaşlarının bakış açısıyla bakma imkânı bulmaktadır (Deneme ve Ada, 2012). Ayrıca bu iş birliği sonucunda öğretmenler, dinamik bir bakış açısına sahip olmakta (Stayron, 2013), eleştirel ve iletişim becerilerini geliştirmektedir (Özök, 2004). Böylece disiplinlerarası yaklaşım sayesinde öğretmenler farklı disiplinlerin özelliklerini, ihtiyaçlarını daha iyi öğrenerek kendilerini pedagojik olarak geliştirmektedir.

Her yaklaşım, strateji, yöntem ve teknikten yararlanmada olduğu gibi disiplinlerarası yaklaşımı eğitimcilerin doğru kullanması gerekmektedir. Araştırmacılar disiplinlerarası yaklaşımın sınıf ortamında kullanılırken bazı noktalarda dikkatli olunması gerektiğini belirtmektedir. Örneğin Açıkgöz'e (1998) göre disiplinlerarası yaklaşım kullanılırken eğitimciler, yanlış öğrenilen ve değiştirilmesi kolay olmayan öğrenme ürünlerine daha çok yer vermeli; konuların planlamasını yaparken öğrencilerin analitik düşünme, sentezleme ve araştırma becerilerini geliştirecek şekilde olmasına dikkat etmelidir. Korkmaz ve Konukaldı (2015) ise eğitimcilerin disiplinlerarası yaklaşıma uygun tema hazırlaması gerektiğini vurgulamaktadır. Bu temalar hazırlanırken eğitimcilerin kullanması gereken aşamaları; öğrenme temasının belirlenmesi, etkinliklerin belirlenmesi, uygulanacak materyallerin geliştirilmesi, ders planının hazırlanması, uygulamanın yapılması ve değerlendirme yapılması şeklinde sıralamaktadır. Eğitimcilerin bu yaklaşımı kullanmaya yönelik bilgilerinin geliştirilmesi için gerekli ortamlara ihtiyaç duyulmaktadır (Duman ve Aybek, 2003; Korkmaz ve Konukaldı, 2015; Turna ve Bolat, 2015; Göker, 2021).

Müzik, toplumun gelişmişlik düzeyini gösterir, bireyin ve toplumun yaşamına çağın belirlediği değerleri katar (İçli, 1988), insanlığın süzülerek gelen sözlü ve melodik birikiminin zenginliğini taşır. Müzik; geçmişten günümüze, sadece eğlence aracı olarak görülmemiştir aynı zamanda güzellik ve iyiliğin gelişmesine etki eden, ruhun gelişmesini sağlayan eğitimin en gerekli bir ögesi olarak nitelendirilmiştir (Şen, 2006). Müzik eğitimiyle çocuklar kendi kültürlerini ve geleneklerini öğrenir. Böylece çocuklar yaşadığı toplumun geçmişi ve geleceğiyle arasında bir bağ oluştururlar. Bu süreç zarfında çocukların yaşadığı toplum hakkındaki bilgileri çeşitlenerek artmaktadır (Uçan, 1997).

İlkokul düzeyinde öğrencilerin sanatsal yönden gelişmesine olanak sunan derslerden bir diğeri de görsel sanatlardır. Görsel sanatlar eğitiminin, bireylerin estetik ve duyarlılık yönünün geliştirilmesi, var olan düşüncelerini sorgulaması, problemlere yaratıcı çözümler üretmesi konusundaki etkisi yadsınamaz (Aydoğan, 2008). Bu alan, eğitimle sanatı bir araya getirip öğrencinin imgelemine canlı bir şekilde tutarak bunu yaratıcılığa çevirebilmesini, yaşamdan zevk alabilmesini çevresindekilerini görebilmesini, anlamlandırmasını ve gerekli durumlarda onları özgürce düzenlemesini sağlayabilir (Arslan, 2012). Görüldüğü üzere hem görsel sanat hem müzik eğitiminin özellikle küçük yaş grupları üzerindeki etkisi oldukça fazladır. Bu sebeple eğitim ortamlarında Görsel sanatlar ve müzikten faydalanmak çocukların bilişsel ve duyuşsal bakımdan gelişimine olanak sunması açısından önemlidir.

Yukarıdaki açıklamalardan anlaşılacağı gibi programlarda yer alan her bir dersin öğrencinin gelişimine farklı boyutta etki ettiği belirtilebilir. Gestalt psikolojisine göre çocukların gelişimleri bir bütündür. Bu sebeple eğitimciler tarafından özellikle küçük yaş grubu çocuklara kazandırılması hedeflenen bilgi, becerilerin ilişkilendirilerek öğretilmesi gerektiği savunulmaktadır (Sünbül, 2011). Bu da ancak diğer ders alanlarının ortak tema etrafında birleştirebilerek disiplinler arası olarak hazırlanan ders programları ile mümkündür. Hayat bilgisi dersi öğretim programı her ne kadar çocukların gelişim özellikleri dikkate alınarak bütüncül yaklaşımla tasarlanmış olsa da sosyal ve fen bilimleri alanlarıyla ilişkilendirmenin ağırlıklı olduğu; görsel sanatlar ve müzik alanlarıyla yeterince ilişkilendirilme yapılmadığı söylenebilir (MEB, 2018). Dolayısıyla hayat bilgisi dersinin görsel sanatlar ve müzik dersleriyle ilişkilendirmenin faydalı olabileceği düşünülmektedir.

Disiplinler arası yaklaşımın faydalarını ve eğitime olan etkisini gösteren çalışmalar yapılmıştır (Aybek, 2001; Ece ve Çeşit, 2011; Özdemir ve Şentürk, 2015). Alanyazında disiplinlerarası yaklaşım bağlamında yapılan çalışmalar incelendiğinde genellikle fen bilgisi (Baysal, Tezcan ve Demirbaş, 2017); Türkçe (Kanatlı ve Çekici, 2013); görsel sanatlar (Aslantaş, 2013; Delier, 2005; Ulus, 2019); sosyal bilgiler

(Aslan, 2017) derslerine yönelik olduğu gözlenmiştir. Ancak hayat bilgisi dersinin disiplinlerarası yaklaşımla işlenmesine yönelik çalışmaların sınırlı sayıda olduğu gözlenmiştir (Baş, Tertemiz ve Tay, 2021; Demirel vd., 2008; Türkcan ve Kara, 2021). Bu derse yönelik yapılan çalışmaların da daha çok görüş, tutum, değer (Çelebi, 2020; Gültekin ve Kılıç, 2014; Güneş ve Demir, 2007) belirlemeye yönelik çalışmalar olduğu belirlenmiştir. Ayrıca disiplinlerarası yaklaşımla hazırlanan hayat bilgisi dersinin öğrenci başarısı üzerine etkisini inceleyen çalışmaların ise genellikle matematik dersi (Baş, Tertemiz ve Tay, 2021) ve müzik dersiyle (Kaplan, 2006; Çakırer Sözen, 2009) ilişkilendirildiği; bu ilişkilendirmelerin ise tek bir dersle yapıldığı gözlenmiştir. Buna karşın alanyazında hayat bilgisi dersinin görsel sanatlar ve müzik dersleriyle ilişkilendirilmesinin öğrenci başarı üzerindeki etkisini araştıran sınırlı sayıda araştırmaya rastlanmıştır. Alanyazında belirlenen bu boşluğu doldurmak ve eğitim yaşamlarında hayat bilgisi dersiyle ilk defa karşılaşan birinci sınıf öğrencilerin hayat bilgisi dersi konu ve kazanımlarının görsel sanat ve müzik dersleriyle ilişkilendirilerek öğretilmesinin öğrenci başarısına olumlu bir düzeyde etki edeceği düşünüldüğü için bu araştırma gerçekleştirilmiştir. Bu amaca yönelik gerçekleştirilen çalışmada “ilkokul 1. sınıf hayat bilgisi dersinde disiplinler arası yaklaşım bağlamında müzik ve görsel sanatlar derslerinden yararlanmanın öğrenci başarısına etkisi var mıdır” sorusuna cevap aranmaktadır.

2. Yöntem

Araştırmanın Modeli ve Deseni

Bu araştırma, disiplinlerarası öğretim yönteminin öğrenci başarısı üzerindeki etkisini ortaya çıkartmayı amaçlamaktadır. Araştırmanın amacına uygun olarak bu çalışmada deneysel araştırma şeklinde desenlenmiştir. Deneysel desenler, araştırmacıların araştırmalarda yer alan neden ve sonuç ilişkilerini belirlemek için gerekli durumların sağlanıp gözlenmesi amacıyla kullanılan araştırma yöntemleridir (Christensen, Johnson ve Turner, 2015). Bu çalışmada deneysel desen türlerinden “olan ön test-son testi kontrol gruplu yarı deneysel desen” kullanılmıştır. Bu desenin kullanım amacı değişkenler arasındaki neden ve sonuç ilişkisini belirlemektir (Büyüköztürk vd. (2012). Tablo 1’de çalışmada kullanılmış olan deneysel desen hakkında bilgiler sunulmuştur.

Tablo-1: Araştırma Deseni

Grup	Ön-test	Uygulama	Son-test
Kontrol Grubu	ÖK	Disiplinlerarası Yaklaşım Dikkate Alınmadan Hazırlanmış (Ders Programında Belirtilen Mevcut Yaklaşım) Ders Planlarının Uygulanması	SK
Deney Grubu	ÖD	Disiplinlerarası Yaklaşımına Göre Hazırlanmış Hayat Bilgisi Ders Planlarının Uygulanması (DAHBDP)	SD

Çalışma Grubu

Çalışma grubu, Kocaeli ili Dilovası ilçesinde bulunan devlet okulunun 1. sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır. Çalışmanın gerçekleştirildiği okul, sanayi bölgesinde yer aldığı için sürekli göç almaktadır. Okuldaki öğrencilerin genelinin babalarının meslekleri işçi ve annelerinkini ise ev hanımıdır. Ayrıca velilerin eğitim düzeyleri, genellikle ilk ve ortaokul seviyesindedir. Araştırmacı bu okulda görev yapmaktadır. Araştırmacının izin alması kolay olmadığı için ve çalışmayı başka okulda yürütme imkânı zor olduğu için çalışma grubunun belirlenmesi için kolay ulaşılabilir durum örneklemesi yöntemi kullanılmıştır. Araştırmacılar, kolay ulaşılabilir durum örneklemesi yöntemiyle kendilerine daha yakın veya kolay olan durumları seçebilme fırsatına sahiptirler (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Çalışma grubu, toplam 55 öğrenciden oluşmaktadır. Deney grubunda 27 öğrenci (15 kız ve 12 erkek) ve kontrol grubundaki 28 (14 kız ve 14 erkek) öğrenci bulunmaktadır.

Veri Toplama Aracı

Araştırmanın verileri, araştırmacı tarafından geliştirilmiş olan hayat bilgisi başarı testi yardımıyla toplanmıştır. Başarı testi; üç öğretmen (sınıf öğretmeni, görsel sanatlar ve teknoloji tasarım öğretmeni ve müzik öğretmeni) ve iki akademisyen (sosyal bilimler ve sanat eğitimi alanında uzman) tarafından alınan uzman görüşü yardımıyla hazırlanmıştır. Başarı testi hazırlanırken öncelikle 1. sınıf hayat bilgisi “Doğada Hayat” ünitesinde yer alan “Güneş, Ay, Dünya ve Yıldızlar” ile “Mevsimler” konularına ilişkin kazanımlar belirlenmiştir. Bu çalışma sonrası; kazanımlara yönelik çoktan seçmeli ve eşleştirme soru türlerinden oluşan sorular hazırlanmıştır. Sonrasından bu sorulardan seçim yapılarak toplam 12 sorudan oluşan hayat

bilgisi başarı testi oluşturulmuştur. Hazırlanan başarı testi kullanılmadan önce pilot uygulama gerçekleştirilmiştir. Pilot uygulama; uygulama okulunda yer alan bu konuları ise önceden işlemiş 2. sınıf öğrencileriyle yapılmıştır. Pilot uygulama toplam 48 öğrenciyle gerçekleştirilmiştir.

Pilot uygulama sonrası başarı testinde madde ayırt etme indeksi hesaplanmıştır. Alanyazında madde ayırt etme indeksinin 0.40 ve üzerinde olması o maddenin çok iyi bir madde olduğunu göstermektedir (Büyüköztürk, 2012). Bu amaçla ayırt etme indeksi 0.40'ın altında kalan beş madde testten çıkartılmıştır. Bu maddelerin ölçmeyi hedeflediği konu kazanımlara yönelik teste benzer maddelerin bulunmasından dolayı başarı testine yeni madde eklenmesine gerek duyulmamıştır. Bir testin güvenilirliğini hesaplamak amacıyla KR-20 ve KR-21 istatistik teknikleri kullanılmaktadır. KR-20 testteki maddelerin güçlük indeksleri bilindiği durumda, KR-21 tekniği ise bilinmediği durumda kullanılmaktadır (Atılgan, 2013). Başarı testinin güvenilirliğini hesaplamak için KR-20 yöntemi kullanılmıştır. Bu hesaplama sonunda başarı testinin son halinin güvenilirlik katsayısı 0,80 olarak ve madde ayırt edicilik indeksinin ortalama değeri 0,74 olarak belirlenmiştir. Bir ölçme aracının 0.80 ve üstü güvenilirlik değerine sahip olması onun yüksek güvenilir olduğunu göstermektedir (Kalaycı, 2006). Ayrıca maddelerin bireyleri ne derece ayırdığını göstermekte olan madde ayırt edicilik değerinin de 0.30 olması gerekmektedir (Büyüköztürk vd., 2012). Tüm bu analizler sonrasında 7 sorudan oluşan başarı testinin bu araştırma için uygun olduğu sonucuna varılmıştır. Başarı testindeki soruların 5 tanesi çoktan seçmeli, 2 tanesi ise eşleştirme soru türlerindedir. Eşleştirme soruların altında farklı seçenekler yer almıştır. Başarı testindeki doğru cevaplar "1" ve yanlış cevaplar "0" şeklinde kodlanmıştır. Testte toplam 7 soru olmasına rağmen başarı testinden alınabilecek en düşük puan 0 iken en yüksek puan ise 14 olarak belirlenmiştir.

Süreç

Bu araştırma, 2021-2022 eğitim öğretim yılı bahar döneminde yapılmıştır. Araştırmada, ilkökul 1. sınıf hayat bilgisi dersinde disiplinler arası yaklaşım bağlamında müzik ve görsel sanatlar derslerinden yararlanmanın öğrenci başarısına olan etkisini belirlemek amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda 1.sınıf hayat bilgisi dersi "Doğada Hayat" ünitesinde yer alan "Güneş, Ay, Dünya ve Yıldızlar" ile "Mevsimler" konu kazanımları, müzik ve görsel sanatlar dersleri kazanımlarıyla ilişkilendirilmiştir. Disiplinlerarası yaklaşıma göre hazırlanan ders planları kullanılarak işlenen ilgili konuların öğrencilerin akademik başarısına olan etkisi araştırılmıştır. Araştırmanın amacı doğrultusunda; deney grubunda "Güneş, Ay, Dünya ve Yıldızlar" ile "Mevsimler" konularına ilişkin kazanımlar disiplinlerarası yaklaşımla hazırlanmış olan ders planlarıyla işlenmiştir. İlgili ders planları; hayat bilgisi, görsel sanatlar ve müzik disiplinleriyle ilişkilendirilerek tasarlanmıştır. Kontrol grubunda ise ilgili konular hiçbir ders ile ilişkilendirilmeden mevcut programda yer alan yaklaşımla işlenmiştir. Hem deney hem de kontrol grubunda ders işleniş sırasında aynı yöntem, teknik ve etkinlikler kullanılmıştır. Ancak kontrol grubunda ilgili konular, herhangi bir dersle ilişkilendirilmeden bağımsız olarak işlenmiştir. Uygulamada kullanılan yöntem ve teknikler konu kazanımlarına göre belirlenmiştir. Bunlar; gösteri, hikâye, müzikli drama ve düz anlatıdır. Uygulama sürecine yönelik örnek etkinlik aşağıda daha detaylı bir şekilde ele alınmıştır.

Ders planı hazırlama aşamaları şu şekilde gerçekleştirilmiştir: Araştırmacı tarafından öncelikle 1. sınıf hayat bilgisi, müzik ve görsel sanatlar öğretim programları ve bunların ders kitapları detaylı bir şekilde incelenmiştir. Bu inceleme; temel eğitim, müzik ve görsel sanatlar alanında uzman üç kişiyle yapılmıştır. Bu süreçte; ilk olarak hayat bilgisi programındaki "Güneş, Ay, Dünya ve Yıldızlar" ile "Mevsimler" konu kazanımlarıyla disiplinlerarası ilişkilendirmeye en uygun olacak müzik ve görsel sanatlar ders kazanımları belirlenmiştir. Daha sonra bu konuları kazandırmaya yönelik etkinlikler araştırılmıştır. Sonrasında bu etkinliklerle disiplinlerarası ilişkilerin nasıl en iyi şekilde kurulabileceği ve derslerde hangi yöntem ve teknikler kullanılabileceği belirlenmiştir. Etkinliklerin belirlenmesi sürecinde ise; hayat bilgisi, müzik ve görsel sanatlar ders kitabı ve alan araştırmalarından faydalanılmıştır. Uygulama sürecindeki tüm ders planları haftalık olarak hazırlanmıştır.

Deney grubu için hazırlanmış örnek bir ders planı şu şekilde gerçekleştirilmiştir: Deney grubunda "Dünya, Ay, Güneş ve Yıldızlar" konusuna ilişkin etkinlikler gösteri yöntemiyle ele alınmıştır. Etkinliklerin uygulanma sürecinde ayrıca eğitici videolardan yararlanılmıştır. Hayat Bilgisi dersinde yer alan "Dünya, Ay, Güneş ve Yıldızlar" konusuna ait kazanım; görsel sanatlar dersine ait "Görsel sanat çalışmasında büyüklük-küçüklük ilişkilerini kullanır." kazanımı ve müzik dersine ait "Dinlediği-söylediği okul şarkılarının sözlerine uygun hareketler oluşturur." kazanımıyla ilişkilendirilerek disiplinlerarası yaklaşım oluşturulmuştur. Oyun hamuru kullanarak yaptırılan modelleme çalışmasıyla görsel sanatlar dersine ait objeler arasındaki büyüklük-küçüklük ilişkisini belirleyebilme becerisi dahil edilerek Dünya, Ay, Güneş ve yıldızların boyutları karşılaştırılmıştır. Müzik dersine ilişkin şarkı sözlerine uygun hareket edebilme becerisi

kullanılarak öğrenilen şarkıyla Dünya, Ay ve Güneş'in dönme hareketleri, birbirlerine olan konum ve uzaklıkları ele alınmıştır. Kontrol grubunda da aynı etkinlikler gerçekleştirilmiştir. Ayrıca bu etkinlikler aynı şekilde gösteri yöntemi ile ele alınmış ve videolardan yararlanılmıştır. Ancak kontrol grubundaki etkinlikler esnasında diğer derslerle ilişkilendirme yapılmamıştır. Konu sadece hayat bilgisi dersi kapsamında ele alınmıştır. Deney grubunda dersler arası ilişki kurulan kazanımlar Tablo 2'de ele alınmıştır.

Tablo-2: Derslere İlişkin Öğrenci Kazanımları.

Hayat Bilgisi	Görsel Sanatlar	Müzik
❖ Güneş, Ay, Dünya ve yıldızları gözlemler.	❖ Çevresindeki objeleri ve figürleri gözlemleyerek çizimlerini yapar	❖ Öğrendiği müzikleri birlikte seslendirir.
❖ Mevsimler ve özelliklerini araştırır.	❖ Görsel sanat çalışmasında büyüklük-küçüklük ilişkilerini kullanır.	❖ Dinlediği-söylediği okul şarkılarının sözlerine uygun hareketler oluşturur.
❖ Mevsimlere göre doğada meydana gelen değişiklikleri kavrar.	❖ Üç boyutlu çalışma oluşturur.	❖ Oluşturduğu ritim çalgısıyla öğrendiği müziklere eşlik eder.

Araştırmanın uygulama sürecine başlanmadan önce çalışmaya yönelik velilerle bilgilendirme toplantısı yapılmıştır. Veli onam formları toplanmıştır. Onam formlarının toplanması sonrası çalışma grupları belirlenmiştir. Uygulamaya başlanmadan önce XXX Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Kurulundan 12.04.2022 tarihinde 2022/95 no'lu onay kararıyla etik kurul izni alınmıştır. Araştırmaya katılmaya gönüllü olan iki sınıf belirlenmiştir. Bu sınıfların çalışma konusuna yönelik ön bilgi düzeylerinin belirlenmesi amacıyla her iki sınıfa ön test uygulanmıştır. Yapılan analizler sonucunda karşılaştırılan iki sınıfın ön test başarı puanlarının birbirine yakın olduğu belirlenmiştir. Kura yöntemiyle sınıflardan birisi deney grubu birisi de kontrol grubu şeklinde belirlenmiştir. Deney grubundaki çalışmayı araştırmacı kontrol grubundaki çalışmayı ise kendi sınıf öğretmenini gerçekleştirmiştir. Sınıf öğretmenini uygulamaya süresi boyunca sürekli bilgilendirmiş. Uygulama sürecin de araştırmacı ve sınıf öğretmenini birlikte hareket ederek uygulamaları tamamlamışlar. Araştırmanın uygulama süreci haftada iki saat olmak toplam 5 hafta (10 saat) sürmüştür. Uygulamanın tamamlanmasının ardından öğrencilerin hayat bilgisi dersi başarı puanlarının belirlenmesi için çalışma gruplarına son test uygulanmıştır. Böylece araştırmanın uygulanma ve başarı testinin yapılma süreçleri toplam 7 hafta (14 saat) içerisinde tamamlanmıştır.

Verilerin Analizi

Bu çalışmada verilerin çözümlenmesi için SPSS 18 programı kullanılmıştır. Araştırmada kullanılacak istatistiksel analizin belirlenebilmesi için ilk olarak grupların normal dağılım gösterip göstermediği incelenmiştir. Büyüköztürk'e (2016) göre çalışma grubunun elli kişiden büyük olması durumunda Kolmogorov-Smirnov testi ve grubun elli kişiden az olması durumunda ise Shapiro-Wilks testi kullanılmaktadır. Çalışmada, deney grubu öğrenci sayısının yirmi yedi, kontrol grubunun ise; yirmi sekiz olmasından dolayı normallik değerini hesaplamak için Shapiro-Wilks testi kullanılmıştır. Gruplara çalışma öncesi ve sonrası uygulanan hayat bilgisi testlerinin normallik dağılımı Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo-3: Grupların Hayat Bilgisi Puanlarına Yönelik Verilerin Normallik Dağılım Sonuçları

		Shapiro-Wilk		
		İstatistik	df	p
Deney Grubu	Ön Test	.85	27	.10
	Son Test	.97	27	.47
Kontrol Grubu	Ön Test	.95	27	.25
	Son Test	.94	27	.09

Tablo 3'e göre bu çalışmada deney grubu ve kontrol grubu öğrencilerinden elde edilen tüm puanların, Shapiro-Wilks normallik analiz değerlerinin anlamlı düzeyde değişiklik göstermediği ve normal dağılım gösterdiği söylenebilir ($p > .05$). Büyüköztürk'e (2016) göre, "normallik analizi sonucunda p-değerinin 0.05 ten büyük olması durumunda puanların normal dağılımında anlamlı (aşırı) sapma göstermediği, uygun şekilde değerlendirilmektedir" (s. 42). Bu sebeple çalışmada, öğrencilere uygulanan ön, son test bulgularını hesaplamak için Bağımsız Gruplar T-Testi ve Bağımlı Gruplar Testi kullanılmıştır. Bağımsız Gruplar T-Testi, birbiriyle ilişkisi bulunmayan örneklemelerden toplanan test sonuçlarının anlamlılık ve farklılık düzeyini belirlemek amacıyla ve Bağımlı Gruplar T-Testi ise; birbiriyle ilişkisi olan

örneklemelerden elde edilen test verilerinin anlamlılık ve farklılık düzeyini belirlemek amacıyla kullanılmaktadır (Büyüköztürk, 2016)

3. Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın uygulama sürecine geçilmeden önce deney grubu ve kontrol grubunun ön test sınavlarındaki başarı durumları hakkında bilgi sahibi olunmaya çalışılmıştır. Bu amaç doğrultusunda grupların ön test başarı sonuçlarına ilişkin bilgiler, Bağımsız Gruplar T-Testi kullanılarak yorumlanmıştır. Grupların Bağımsız Gruplar T-Testinin sonuçları Tablo 4’ te ele alınmıştır.

Tablo-4: Grupların Ön Test Puanlarına İlişkin Bağımsız Gruplar T-Testi Sonuçları

Grup	n	\bar{x}	ss	sd	t	p
Deney Grubu	27	4.56	2.12	53	1.16	.25
Kontrol Grubu	28	3.93	1.90			

Tablo 4’e göre deney grubundaki öğrencilerin ön test puan ortalaması “4.56” ve kontrol grubundaki ise “3.93” olarak belirlenmiştir. Her iki grubun ön test başarı puanlarının birbirine çok yakın olduğu ve aralarındaki farkın anlamlı olmadığı gözlenmektedir ($t=1.16$; $p>.05$). Bu bulgulara göre; her iki grubun da “Güneş, Ay, Dünya ve Yıldızlar” ile “Mevsimler” konulara yönelik bilgi düzeylerinin uygulamaya geçilmeden önce birbirine yakın olduğu belirtilebilir.

Uygulama tamamlandıktan sonra ise, öğrencilerin öğrenme sürecindeki gelişimleri hakkında bilgi edinilmesi amaçlanmıştır. Bu sebeple uygulamanın sona ermesiyle birlikte gruplara son test uygulanmıştır. Daha sonra grupların son test başarı sonuçları, Bağımsız Gruplar T-Testi yardımıyla yorumlanmıştır. Deney ve kontrol grubunun Bağımsız Gruplar T-Testine ilişkin sonuçları Tablo 5’te ele alınmıştır.

Tablo-5: Grupların Son Test Puanlarına İlişkin Bağımsız Gruplar t Testi Sonuçları

Grup	n	\bar{x}	ss	sd	t	p
Deney Grubu	27	9.11	3.18	53	2.48	.02*
Kontrol Grubu	28	7.36	1.95			

* $p<.05$

Tablo 5’e göre, deney grubu öğrencilerin son test puan ortalaması “9.11” ve kontrol grubunun ise “7.36” olduğu belirlenmiştir. Beş haftalık deneysel çalışma sonucunda hayat bilgisi dersleri disiplinlerarası yaklaşıma göre işlenen deney grubunun puan ortalaması ile MEB öğretim programına uygun şekilde işlenen kontrol grubunun puan ortalaması karşılaştırdığı zaman, son test puan ortalamalarının birbirinden oldukça farklı olduğu belirlenmiştir. Aralarındaki farklılığın anlamlı olup olmadığını değerlendirdiğimizde test puanlarındaki ortaya çıkan farklılığın anlamlı düzeyde olduğu belirlenmiştir ($t=2.48$; $p<.05$). Sonuç olarak disiplinlerarası yaklaşım ile işlenen hayat bilgisi dersinin öğrencilerin akademik yönden başarılarının artmasına olumlu şekilde etki ettiği belirtilebilir.

Uygulama sürecinde kullanılan disiplinlerarası yaklaşımın öğrencilerin hayat bilgisi dersindeki akademik başarılarına etki edip etmediği bulgusu yorumlanmak istenmiştir. Bu sebeple deney grubu öğrencilerine uygulanan ön-son test puanları ilişkili Gruplar T-Testi kullanılarak karşılaştırılmıştır. İlişkili Gruplar T-Testinden ulaşılan ilişkin bilgiler Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo-6: Deney Grubu Öğrencilerin Bağımlı Gruplar T-Testi Sonuçları

Grup	n	\bar{x}	ss	sd	t	p
Ön Test	27	4.56	2.12	26	-6.17	.000*
Son Test	27	9.11	3.18			

* $p<.05$

Tablo 6’a göre deney grubu öğrencilerin uygulama öncesi ön test ortalama puanları (4.56) ile son test ortalama puanları (9.11) arasında farklılık olduğu söylenebilir. Bu farklılık değerlendirildiği zaman, gözlenen bu farklılığın anlamlı olduğu ($t=-6.17$; $p<.05$) görülmektedir. Bu bulgulara göre, deney grubu

öğrencilerin son test sınavında ön test sınavına göre daha başarılı olduğu yorumu yapılabilir. Sonuç olarak, hayat bilgisi dersi öğretiminde uygulanan disiplinlerarası yaklaşımın öğrencilerin akademik başarıları üzerinde olumlu bir etkisi bulunduğu belirtilebilir.

MEB öğretim programına bağlı kalınarak gerçekleştirilen öğretim programının kontrol grubu öğrencilerin akademik başarılarının etki edip etmediğini ortaya koymak amacıyla öğrencilerin ön-son test puanları karşılaştırılmıştır. Bu karşılaştırmayı yapıp elde edilen sonucu yorumlayabilmek amacıyla İlişkili Gruplar T-Testi kullanılmıştır. Yapılan İlişkili Gruplar T-Testine ilişkin bulgular Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo-7: Kontrol Grubu Öğrencilerin Bağımlı Gruplar T-Testi Sonuçları

Grup	n	\bar{x}	ss	sd	t	p
Ön Test	28	3.93	1.90	27	-7.58	.000*
Son Test	28	7.36	1.95			

*p<.05

Tablo 7’e göre, kontrol grubu öğrencilerinin ön test ortalama puanlarının (3.93), son test ortalama puanlarından (7.36) daha düşük olduğu belirlenmiştir. Puan ortalamaları arasındaki bu farklılığa göre, kontrol grubu öğrencilerin hayat bilgisi dersi son test puanlarının ön test puanlarına göre anlamlı bir düzeyde artmıştır (t=-7.58 p<.05). Özetle kontrol grubu öğrencilerin son test sınavındaki başarılarının ön test sınavından daha iyi olduğu söylenebilir.

Kontrol grubu ile deney grubunun ön-son test ortalama puanları karşılaştırdığımız zaman, her iki grubun da hayat bilgisi ders başarılarının işlenen derslerle birlikte artış gösterdiği belirlenmiştir. Ancak grupların artış farkları değerlendirildiğinde, deney grubunun (t=-6.17) kontrol grubundan (t=-7.58) daha anlamlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen bu sonuçlar yorumlanacak olursa; uygulama sonucunda deney grubunun diğer gruba göre daha başarılı olduğu belirtilebilir. Bununla birlikte disiplinlerarası yaklaşımın öğrencilerin hayat bilgisi dersi başarısını artırdığı söylenebilir.

4. Tartışma ve Sonuç

Bu araştırma, ilkokul 1. sınıf hayat bilgisi dersinde disiplinlerarası yaklaşım bağlamında müzik ve görsel sanatlar derslerinden yararlanmanın öğrenci başarısına olan etkisini incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmada; ön test puanları arasında anlamlı fark bulunmayan iki grubun son test puanları incelendiğinde, deney grubu lehine anlamlı fark tespit edilmiştir. Başka bir ifadeyle dersleri disiplinlerarası yaklaşımla yürütülen deney grubundaki öğrencilerin başarı puanları, mevcut programdaki yaklaşımla dersleri gerçekleştirilen kontrol grubu öğrencilerin başarı puanlarından anlamlı derecede yüksek olduğu belirlenmiştir. Dolayısıyla elde edilen bu verilere göre; hayat bilgisi dersinde disiplinlerarası bağlamda müzik ve görsel sanatlardan yararlanmanın öğrencilerin akademik başarılarını artırmada olumlu etkisi olduğu söylenebilir. Alanyazında disiplinlerarası anlayışa göre hazırlanan öğretim programlarının öğrenci başarısına olumlu yönde etki ettiğine yönelik birçok başka araştırma bulunmaktadır. Demirel vd. (2008) yapmış oldukları çalışmada hayat bilgisi dersinde disiplinlerarası yaklaşımın öğrencilerin ders başarılarını artırdığı sonucuna ulaşmıştır. Yarımca (2011) görsel sanatlar dersini, sosyal bilgiler, müzik, fen ve teknoloji temalarını ilişkilendirmenin öğrenci başarı ve tutumlarını olumlu etkilediğini gözlemlemiş ve öğretmenlerin görsel sanatlar dersinde yaptıkları uygulamaların diğer derslere de olumlu etki ettiğini vurgulamıştır. Benzer şekilde Baş, Tertemiz ve Tay (2021) disiplinlerarası yaklaşıma göre hazırlanmış hayat bilgisi ve matematik derslerinin ilkokul üçüncü sınıf öğrencilerin akademik başarısına olumlu etki ettiğini belirtmişlerdir. Bununla birlikte alanda birçok araştırmada disiplinlerarası yaklaşımın öğrencilerin akademik başarılarını artırdığı belirtilmektedir (Aybek, 2001; Adams, 2000; Budak Coşkun, 2009; Tekerek ve Cebesoy, 2017). Yukarıdaki bulgulara göre, alanyazında yapılan çalışma sonuçlarıyla bu araştırma sonuçlarının benzerlik gösterdiği söylenebilir.

Araştırma sonucunda, mevcut programdaki yaklaşıma uygun öğrenim gören kontrol grubu öğrencilerin başarı puanlarında da artış görüldüğü belirlenmiştir. Kontrol grubundaki öğrencilerin başarı puanlarında artış olması beklenen bir sonuçtur. Çünkü öğrenciler öğrenim sürecine girdikleri andan itibaren genel olarak yeni bilgi ve beceriler kazanmaya başlamaktadır. Dolayısıyla bu gelişme öğrencilerin başarılarına artış olarak yansımaktadır (Duman ve Yenilmez, 2008). Bu araştırmada da kontrol grubundaki öğrencilerin ilgili konulara ilişkin ön bilgi düzeylerinin gerçekleştirilen öğretimle birlikte gelişme görüldüğü düşünülmektedir.

Uygulama sonucunda hem deney hem de kontrol grubunun test puanlarında fark olduğu gözlenmiştir. Ancak deney grubundaki bu farkın kontrol grubundakinden daha anlamlı düzeyde olduğu belirlenmiştir. Deney grubundaki öğrenciler ilgili konuları diğer derslerle bütünleştirilerek farklı disiplinlerin bakış açılarından öğrenme fırsatı yakalamıştır. Ayrıca bu öğrenciler farklı disiplinlerin konu ve etkinlikleri arasında ilişki kurularak ilgili konuları öğrenmiştir. Böylelikle alışılmışın dışında farklı bir yaklaşım etkinlikler yapılması öğrencilere ilgi çekici gelmiş olabilir. Bu ilgi öğrencilerin konuya daha fazla adapte olmasını ve öğretim sürecine daha aktif katılmasını etkilemiş olabilir. Dolayısıyla tüm bunlar deney grubundaki öğrencilerin başarılarındaki artışın daha fazla olmasını etkilemiş olabilir.

Bilindiği üzere; İlkokulda matematik, yabancı dil, müzik vb. dersler genellikle ayrı disiplinler olarak öğretilmektedir. Bu durum çağ çocuklarının bilişsel-duyuşsal-devinışsel gelişim özelliklerine uygun olarak gösterilmemektedir. Zira ilkokul çağında bulunan küçük yaş grubundaki çocuklar eşya ve olayları bütün olarak görmekte ve bunları bir bütün olarak öğrenmektedir. Bu sebeple ilköğretim programlarında her bir dersi ayrı ayrı öğretmektense her bir disiplini birbiri ile ilişkilendirerek öğrencilere öğretmenin daha faydalı olacağı düşünülmektedir. İlgili alanyazından Edeer (2005) yapmış olduğu çalışmada; disiplinlerarası yaklaşımın küçük yaş grubu öğrencilerin öğrenme sürecine oldukça uygun olduğunu belirtmektedir. Hayat bilgisi öğretim programı bütüncül bakış açısıyla oluşturulmuş bir öğretim programı olmasına rağmen 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programı'nın daha çok sosyal ve fen bilimleri ile ilişkilendirildiği programın incelenmesiyle görülmüştür. Halbuki 1968 Hayat bilgisi Öğretim Programının açıklamalar kısmı 6. maddesinde hayat bilgisi dersinin ilkokul kademesinin bel kemiği olduğu vurgulanarak resim-iş ve müzik dersleri dahil olmak üzere bütün derslerle ilişkilendirme yapılmasının öneminden bahsedilmiş; "hayat bilgisi konularının çeşitli yollarla canlandırılması" gerektiği ifade edilmiştir (MEB, 1969). 2018 programı her ne kadar yeni bir program olsa da programın açıklamalar kısmında müzik ve görsel sanatlar dersine ait böyle bir açıklamaya yer verilmediği görülmektedir (MEB, 2018).

Sonuç olarak; öğrencilerin hepsinin farklı yollarla öğrendiklerini kabul edilerek ve çoklu yollarla öğrenebilecekleri dikkate alınarak disiplinlerarası yaklaşıma daha fazla yer veren öğretim programları hazırlanabilir. Özellikle de küçük yaş grubu öğrenciler için hazırlanacak bu programlarda görsel sanatlar, müzik gibi daha ilgi çekici ve eğlenceli etkinliklerin yer aldığı disiplinlerle bütünleştirme yapılabilir. Zira müzik tarzı eğlenceli derslerin disiplinlerarası öğretim programlarına dahil edilmesiyle öğrenciler konulara daha iyi odaklanabilmektedir (Ece ve Çeşit, 2011). Bu nedenle ilkokulda hayat bilgisi dersinde farklı konu ve kavramların görsel sanatlar ve müzik dersleriyle ilişkilendirilerek disiplinlerarası yaklaşımla kazandırılması önerilmektedir.

5. Kaynakça

- Açıkgöz, K. Ü. (1998). Öğretmen etkinliğinin artırılması. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5-10.
- Adams, T. L. (2000). Helping children learn mathematics through multiple intelligences and standards for school mathematics, *Childhood Education*, 77(2), 86-94.
- Apostel, Leo. (1970). *Interdisciplinary; problems of teaching and research in universities*. Paris: Organisation for Economic Co-operation and Development.
- Arslan, D. (2012). *İlköğretim ikinci kademe görsel sanatlar dersi hakkında okul yöneticilerinin görüşleri: Ankara ili örneği*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Aslan, S. (2017). *Çokkültürlü eğitime dayalı olarak geliştirilen disiplinler arası öğretim programı aracılığıyla öğrencilerde hoşgörü değerinin ve eleştirel düşünme becerisinin geliştirilme sürecinin incelenmesi: Bir durum çalışması*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Aslantaş, S. (2013). İlköğretim 4. sınıf görsel sanatlar dersinde disiplinlerarası yaklaşıma göre yapılan öğretimin öğrencilerin derse ilişkin tutumlarına etkisi. *Gaziosmanpaşa Bilimsel Araştırma Dergisi*, (2), 1-13.
- Atılğan, H. (2013). *Eğitimde ölçme ve değerlendirme* (6. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Aybek, B. (2001). Disiplinlerarası (bütünleştirilmiş) öğretim yaklaşımı. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 3, 1-7.
- Aydın, G. ve Balım, A. G. (2005). Yapılandırmacı yaklaşıma göre modellendirilmiş disiplinlerarası uygulama: enerji konularının öğretimi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 38(2), 145-166.
- Aydoğan, K. E. B. (2008). Sanatta disiplinlerarası bir yaklaşım: performans sanatı. *Art-e Sanat Dergisi*, 1(1), 1-17.
- Aytar, A. ve Kaptan, S. Y. (2021). Öğretmen adaylarının disiplinler arası eğitime ilişkin görüşleri. *Journal of Social Science and Values Education*, 2(1), 24-50.
- Baş, M., Işık Tertemiz, N. ve TAY, B. (2021). The effects of integrated mathematics and life studies teaching on 3rd grade students' attitude levels. *Türk Akademik Yayınlar Dergisi (TAY Journal)*, 5(2), 158-180.
- Baysal, Z. N., Tezcan, Ö. ve Demirbaş Nemli, B. (2017). Hayat bilgisi ders bütünlüğünün ve gerekliliğinin öğretmen görüşlerine göre incelenmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30, 476-492.
- Budak Coşkun, S. (2009). *İlköğretim 8. sınıf matematik dersinin disiplinler arası yaklaşımla işlenmesinin öğrencilerin*

- matematik başarıları ve eleştirel düşünme eğilimleri üzerindeki etkisinin incelenmesi. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş. (2016). *Deneysel desenler*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Cengizhan, S. ve Balci, S. (2022). Evaluation of students', teacher's, parents' views on interdisciplinary preschool education teaching on science practices. *Cumhuriyet International Journal of Education*, 11(1), 164-176.
- Christensen, L. B., Johnson, R. B., & Turner, L. A. (2015). *Araştırma yöntemleri: desen ve analiz*. A. Aypay (Çev. Ed.). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Courtney, Timothy, M. (2006). *Interdisciplinary instruction and student engagement, a case study of Midwestern Suburban High School*. (Unpublished master's thesis). Northern Illinois University, Bangladesh.
- Çakırer Sözen, A. (1999). *İlköğretim okulları 1. kademede hayat bilgisi dersinin müzik destekli ve geleneksel yaklaşımla işlenmesinin öğrenci başarısı açısından karşılaştırılması*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Çelebi, G. (2020). *Beşinci sınıf matematik öğretim programı ile bütünleştirilmiş bilimsellik değeri eğitim programının etkililiğinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Delier, A. (2005). *Sanat eğitiminde disiplinlerarası yaklaşımlar*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Demirel, Ö., Tuncel, İ., Demirhan, C. ve Demir, K. (2008). Çoklu zekâ kuramı ile disiplinlerarası yaklaşımı temel alan uygulamalara ilişkin öğretmen-öğrenci görüşleri. *Bayburt Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(1/2), 75-86.
- Deneme, S. & Ada, S. (2012). On applying the interdisciplinary approach in primary school. *Procedia- Social and Behavioral Sciences Dergisi*, 46, 885-889.
- Duman, A ve Yenilmez, K. (2008). İlköğretimde matematik başarısını etkileyen faktörlere ilişkin öğrenci görüşleri. *Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19, 252-268.
- Duman, B. ve Aybek, B. (2003). Süreç-temelli ve disiplinlerarası öğretim yaklaşımları. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (11), 1-12.
- Ece, A. S. ve Çeşit, C. (2011). Türkiye'de lisansüstü düzeyde yapılan disiplinler arası müzik araştırmaları ve sonuçları. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(17), 599-617.
- Edeer, Ş. (2005). Sanat eğitiminde disiplinlerarası yaklaşım. *On Dokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (19), 78-84.
- Gay, L. R, Mills, G. E., & Airasian, P. (2012). *Educational research: competencies for analysis and applications* (11. Baskı). USA: Pearson Education.
- George, D., & Mallery, M. (2010). *SPSS for windows step by step: a simple guide and reference*. Boston: Pearson.
- Gilberd, J. C. (1989). "A two-week K-6 interdisciplinary unit." *interdisciplinary vurriculum: design and implementation*. USA: Edwards Brothers.
- Göker, M. (2021). *Tarih öğretiminde disiplinlerarası yaklaşım ile edebiyattan yararlanılmasına ilişkin öğrenci görüşleri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Karabük Üniversitesi, Karabük.
- Güleryüz, H. (2008). *Hayat bilgisi öğretimi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Gültekin, M. ve Kılıç, Z. (2014). Hayat bilgisi dersinin sosyal bilgiler ve fen bilimleri dersleri bakımından işlevselliği incelenmesi. *Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Çalışmaları Dergisi*, 4(8), 85-98.
- Güneş, T. ve Demir, S. (2007). İlköğretim müfredatındaki hayat bilgisi derslerinin, öğrencileri fen öğrenmeye hazırlamadaki etkileri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33(33)- 169-180.
- Güngördü, E. (2001). *İlköğretimde hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- İçli, S. (1988). *İnsanın vasıf dokusunun geliştirilmesinde müziğin işlevi*, Müzik Kongresi Bildirisi, Ankara, 221-222.
- Kalaycı, Ş. (2006). *SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri*. Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- Kanatlı, F. ve Çekici, Y. (2013). Türkçe öğretiminde disiplinler arası olanaklar. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(2), 223-234.
- Kaplan, E. G. (2006). *İlköğretim okulları 2. sınıf hayat bilgisi dersinde müzik destekli öğretim yöntemleri kullanılmasının öğrenci kazanımlarına etkisi*. (Ankara Altınorda İlköğretim Okulu örneği). (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Kara, N. (2021). *Hayat bilgisi dersinin disiplinler arası öğretimi açısından incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Karakuş, M., Türkkkan, B. T. ve Karakuş, F. (2017). Fen bilgisi ve ilköğretim matematik öğretmenlerinin disiplinlerarası yaklaşıma yönelik görüşlerinin belirlenmesi. *İlköğretim Online*, 16(2), 509-524.
- Korkmaz, H. ve Konukaldı, I. (2015). İlköğretim fen ve teknoloji eğitiminde disiplinler arası tematik öğretim yaklaşımının öğrencilerin öğrenme ürünleri üzerine etkisi. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39, 1-22.
- Kölemen, C. Ş. ve Erişen, Y. (2017). Mesleki ve teknik ortaöğretim öğrencilerinin problem çözme ve eleştirel düşünme becerileri ile akademik başarıları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Türkiye Eğitim Dergisi*, 2(1), 42-60.
- Krong, S.L. (1995). "Art" *the integrated early childhood curriculum*. USA: Mc Graw – Hill.
- Kul, S. (2014). Uygun istatistiksel test seçimi kılavuzu/guideline for suitable statistical test selection. *Plevra Bülteni*, 8(2), 26-29.
- Millî Eğitim Bakanlığı (2017). *Hayat bilgisi dersi öğretim programı (ilkokul 1, 2, 3. sınıflar)*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.

- Millî Eğitim Bakanlığı (2018). Hayat bilgisi dersi öğretim programı (ilkokul 1, 2, 3. sınıflar). Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (1969). *İlkokul programı*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Özdemir, A. ve Şentürk, H. İ. B. N. (2015). Temel sanat eğitiminde disiplinlerarası yaklaşıma dayalı (müzik destekli) uygulamanın öğrenci tutum düzeyine etkisi. *Ekev Akademi Dergisi*, 63(63), 15-30.
- Özkök, A. (2004). *Disiplinler arası yaklaşıma dayalı sanat eğitiminin yaratıcı problem çözme becerisine etkisi ve bir model önerisi*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Sünbül, A. M. (2011). *Öğretim ilke ve yöntemleri*. Konya: Eğitim Yayınevi.
- Şen, Y. (2006). Okulöncesi dönemde, çocuğun gelişiminde müziğin önemi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 337-344.
- Tekerek, B. ve Cebesoy, Ü. B. (2017). 8. sınıf öğrencilerinin ısı-sıcaklık ünitesindeki çizgi grafiği ile ilgili zorlukları üzerine disiplinler arası bir çalışma. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi*, 11(2), 307-332.
- Turna, Ö. ve Bolat, M. (2015). Eğitimde disiplinler arası yaklaşımın kullanıldığı tezlerin analizi. *On Dokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34(1), 34-55.
- Turna, Ö., Bolat, M. ve Keskin, S. (2012). *Disiplinler arası yaklaşım: müzik, fizik, matematik örneği*, X. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi, Niğde, 27-30.
- Uçan, A. (1997). *Müzik eğitimi (temel kavramlar-ilkeler-yaklaşımlar)*. Müzik Ansiklopedi Yayınları.
- Ulus, H. (2019). Görsel sanatlar dersi öğretim programında hedeflenen kazanımların disiplinlerarası/tematik yaklaşım açısından incelenmesi. *Ulakbilge Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(38), 459-473.
- Yarımca, Ö. (2011) Disiplinlerarası yaklaşıma dayalı bir durum çalışması. *Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi*, (25), 1-22.
- Yıldırım, A. (1996). Disiplinlerarası öğretim kavramı ve programlar açısından doğurduğu sonuçlar. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (12), 89-94.
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (10. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.